

Résztevő neve: _____

A gyermeki jogok érvényesítése

Szakemberek készségfejlesztése a veszélyeztetett gyerekek jogainak érvényesítése érdekében az Európai Unióban

Résztevői munkafüzet

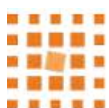
4 Modul: A gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutató

A projekt az Európai Unió, Alapvető Jogok és Állampolgárság
Program keretében került megvalósításra

További támogatást az
Allan és Nesta Ferguson Közhasznú Alapítvány nyújtott

coram **clc**
Children's Legal Centre

CSALÁD, GYERMEK, IFJÚSÁG
KIEMELKEDŐEN KÖZHASZNÚ EGYESÜLET
FAMILY CHILD YOUTH ASSOCIATION

coram
Voice
getting young voices heard

 errc
european roma rights centre

A KÉPZÉST KIDOLGOZTA:

Coram Gyermekjogi Központ,
Nagy-Britannia

Coram Voice, Nagy-Britannia

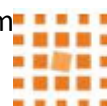

Európai Roma Jogok Központja,
Magyarország

Támogatást nyújtott:

Gyermekjogi Klinika, Cork Egyetem
Írország

Család, GYERMEK, Ifjúság
Kiemelkedően Közhasznú Egyesület
FAMILY CHILD YOUTH ASSOCIATION

Család, GyermeK, Ifjúság Egyesület,
Magyarország

TOVÁBBI PROJEKT PARTNEREK:

FICE, Bulgária

Helsinki Bizottság, Csehország

Emberi Jogok Észtországi
Központja, Észtország

Social Education Action,
Görögország

L'Albero della Vita Cooperative
Sociale, Olaszország

Empowering Children
Foundation, Lengyelország

Szlovákia Gyermekai Alapítvány,
Szlovákia

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A tananyagot Professzor Carolyn Hamilton (Coram International, Coram Gyermekjogi Központ), Dr Lynn Brady és Jo Woolf (Coram Voice), Geller Judit és Weiss Ádám (Európai Roma Jogok Központja), Dr Ursula Kilkelly (Gyermekjogi Klinika, Cork Egyetem) és Dr. Herczog Mária (Család Gyermek Ifjúság Egyesület) dolgozta ki. Külön köszönjük Ruth Barnes, Awaz Raof és Jen Roest (Coram Gyermekjogi Központ) és Ido Weijersnak (Ütrechti Egyetem) értékes szakmai támogatását.

További köszönet illeti mindazokat, akik hozzájárultak a képzés megvalósításához, beleértve a program partnereit: Szlovákia Gyermekei Alapítvány (Szlovákia), Emberi Jogok Észtországi Központja (Észtország), FICE Bulgária, L' Albero della Vita Cooperativa Sociale (Olaszország), Empowering Children Foundation (Lengyelország), Social Education Action (Görögország), Helsinki Bizottság (Csehország) továbbá a próbacsoportok előadóinak és résztvevőinek munkáját, akiknek értékes észrevételei segítették a képzési anyag kidolgozását.

Hálánkat fejezzük ki a fókuszcsoportos beszélgetésen részt vevő gyerekeknek és fiataloknak (Coram Voice's Care Experienced Champions), akik észrevételeikkel felbecsülhetetlenül értékes módon járultak hozzá a képzési anyag kidolgozásához.

Külön köszönet illeti az Európai Unió Alapvető Jogok és Állampolgárság programját – jelen képzés a program pénzügyi támogatásával valósulhatott meg. A szerzők továbbá hálájukat fejezik ki az Allan és Nesta Ferguson Közhasznú Alapítványnak a projekthez való hozzájárulásukért.

A kiadvány tartalmáért kizárólag a Coram Gyermekjogi Központ és együttműködő partnerei felelősek, a benne foglaltak nem feltétlenül tükrözik az Európai Bizottság szakpolitikáit és nézeteit.

“Mindennél fontosabb, hogy a szakemberek békében legyenek önmagukkal. Ha ez nincs meg, akkor nem tudnak segíteni a gyerekeknek”.

Fókuszcsoport résztvevő, Görögország

HASZNÁLATI FELTÉTELEK

Ez a képzési anyag nem használható a tulajdonosok és szerzők egyértelmű beleegyezése nélkül, és kizárólag a Coram Gyermekjogi Központ és a kidolgozásban részt vevők más szervezetek hozzájárulásával módosítható, akik az alábbiak voltak:

“©Coram Gyermekjogi Központ. Készítette a Coram Gyermekjogi Központ és Coram Voice (Nagy Britannia), Európai Roma Jogok Központja (Magyarország), Gyermekjogi Klinika, Cork Egyetem (Írország), Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület (Magyarország), FICE (Bulgária), Helsinki Bizottság (Csehország), Szlovákia Gyermekai Alapítvány (Szlovákia), Emberi Jogok Észtsországi Központja, (Észtsországi), L’Albero della Vita Cooperative Sociale (Olaszország), Empowering Children Foundation, (Lengyelország), és a Social Educational Action (Görögország), “A gyermeki jogok érvényesítése - Szakemberek készségfejlesztése a veszélyeztetett gyerekek jogainak érvényesítése érdekében az Európai Unióban” projekt részeként.

A projekt az Európai Unió, Alapvető Jogok és Állampolgárság Program keretében került megvalósításra. További támogatást az Allan és Nesta Ferguson Közhasznú Alapítvány nyújtott.”

4 MODUL: IRÁNYMUTATÓ A GYERMEKBARÁT IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSRÓL

IDŐTARTAM: 2 óra

PROGRAM

❖ BEVEZETÉS 'AZ EURÓPA TANÁCS MINISZTERI BIZOTTSÁGÁNAK IRÁNYMUTATÁSA A GYERMEKBARÁT IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSRÓL' CÍMŰ DOKUMENTUMBA

❖ AZ IRÁNYMUTATÓHOZ KAPCSOLÓDÓ GYAKORLATOK

4.1 BEVEZETÉS 'AZ EURÓPA TANÁCS MINISZTERI BIZOTTSÁGÁNAK IRÁNYMUTATÁSA A GYERMEKBARÁT IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSRÓL' CÍMŰ DOKUMENTUMBA

Az Európa Tanács 2010-ben fogadta el a Gyermekbarát Igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó Iránymutatót. Az iránymutatót szakemberek készítették elő, gyerekek és fiatalokkal való folyamatos konzultáció és igazságügyi szakértők segítségével. Az iránymutató célja, hogy biztosítsa a gyerekek hatékony hozzájárását a megfelelő igazságügyi eljárásokhoz. Az Iránymutató minden (18 év alatti) gyerekre érvényes, aki kapcsolatba kerül bármely az alábbi jog végrehajtásában illetékes szervvel és szolgálattal:

- Büntető eljárás;
- Polgári peres eljárás; és
- Közigazgatási eljárás.

Például olyan gyerekek esetében, akik összeütközésbe kerültek a törvénnyel (pl. gyanúsítottak, vádlottak vagy elítélték őket), gyerekek, akiknek a szülei válnak, örökbefogadás előtt állnak, gyerek áldozatok és tanúk egy büntetőügyben, menedékkérő gyerekek, szakellátásba, intézményes ellátásba kerülő gyerekek.

Mit értünk 'gyermekbarát igazságszolgáltatás' alatt?

Olyan igazságszolgáltatási rendszert, amely az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyerekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését, figyelembe véve az alábbiakban felsorolt elveket, megfelelően tekintetbe véve a gyerek érettségét, értelmi szintjét és az ügy körülményeit.

Miért fontos a gyermekbarát igazságszolgáltatás)?

Jegyzet:

Az útmutató mind egyéni eljárások, mind rendszerszintű kérdések esetén érvényes

Mitől lesz egy eljárás gyermekbarát?

- Ha a döntéshozatal megfelel a "Gyermekbarát igazságszolgáltatási útmutatónak", akkor olyan egyénre szabott döntéshozatalról beszélünk, mint például:
- Legyen-e a gyerekkel szemben vádemelés
- A gyereket meg kell-e hallgatni egy büntetőeljárás keretében
- A gyerek jelen legyen-e a családjogi eljárás során
- A gyerek elhelyezése/ jövőbeli lakóhelyének meghatározása
- A bűncselekményért elítélt gyerekkel szembeni szankciók kiszabása

A gyermekbarát döntéshozatalt befolyásoló tényezők:

- azonnali döntéshozatal
- multidiszciplináris koordináció a döntést megalapozó információcsere során,
- minden érdemi tényező rendelkezésre áll, beleértve a gyerek véleményét is,
- a gyermekjogi szabályokkal összhangban van
- a kötelező eljárási szabályokkal összhangban van

Mitől lesz az igazságszolgáltatás rendszere gyermekbarát?

- szélesebb értelmezésű, rendszerszerű megközelítés az igazságszolgáltatáson belül, ideértve:
 1. a fizikai környezetet és berendezést
 2. logisztikát
 3. az igazságszolgáltatás elérhetőségét és rendelkezésre állását minden tekintetben
 4. a gyerekek aktív részvételének támogatását

Melyek a fontos lépések az eljárás előtt, alatt és után?

Példák a gyermekbarát igazságszolgáltatási eljárás megelőző szakaszára:

- A gyereket időben értesítik és tájékoztatják az ügy előrehaladtáról (idézzük fel a gyerek részvételhez való jogáról tanultakat, 1 modul);
- A kérdések feltétele, meghallgatás és más interakciók gyermekbarát módon történnek (idézzük fel a csoport által kidolgozott gyermekbarát kommunikációs készségeket, 3 modul);
- Rendelkezésre állnak a gyermek legfőbb érdekeinek megfelelő alternatívák a bírósági eljárásra (például: elterelés; mediáció; alternatív vitarendezés);
- A büntethetőségi korhatár magas;
- Jogi segítségnyújtáshoz és tanácsadáshoz való hozzáférés;
- Biztonsági / különleges védelmi intézkedések (például védelem a megfélemlítéstől, megtorlástól, ill. másodlagos áldozattá válástól);

Példák a gyermekbarát igazságszolgáltatási eljárás alatti szakaszra:

- Hozzáférés saját jogi képviselőhöz és tanácsadáshoz az eljárás során, azokban az esetekben, amikor összeférhetetlenség van/lehet a gyerek és szülő/más érintett személy között;
- A gyerek meghallgatáshoz és a véleménynyilvánításhoz való joga, beleértve a szükséges eszközök biztosítását például a tanú meghallgatás felvétele
- Elhúzódó eljárási elkerülése, például:

- Gyermekbarát környezet, például:

Példák a gyermekbarát igazságszolgáltatási eljárás utáni szakaszra:

- A gyerek tájékoztatást kap a folyamatban lévő eljárásról és eredményekről
- A megfelelő hatóságok késedelem nélküli döntéshozatala és a döntés végrehajtásának felügyelete;
- A gyerek számára elérhető szükséges tanácsadásról vagy rehabilitációs szolgáltatásokról szóló információ, mint például egészségügyi ellátás, oktatás, közösségi vagy terápiás programok;
- A bűncselekményt elkövető gyerekeket érintő büntetőjogi szankcióknak összhangban kell lenniük a gyermek- és fiatalkorúakra vonatkozó nemzetközi szakmai szabályokkal és bevált gyakorlatokkal.

Jegyzet:

Az útmutató 6 fő- és számos alrészből tevődik össze:

I. Alkalmazási kör és cél

II. Fogalommeghatározások

III. Alapvető elvek

- A. Részvétel
- B. A gyermek legfőbb érdeke
- C. Méltóság
- D. Védelem a diszkriminációval szemben
- E. Jogállamiság

IV. Gyermekbarát igazságszolgáltatás a bírósági eljárás előtt, alatt és után

- A. A gyermekbarát igazságszolgáltatás általános elemei
 - 1. Tájékoztatás és tanácsadás
 - 2. A magánélet és a családi élet védelme
 - 3. Biztonság (különleges megelőző intézkedések)
 - 4. A szakemberek képzése
 - 5. Multidiszciplináris megközelítés
 - 6. Szabadságelvonás
- B. Gyermekbarát igazságszolgáltatás a bírósági eljárás előtt
- C. A gyermekek és a rendőrség
- D. Gyermekbarát igazságszolgáltatás a bírósági eljárás alatt
 - 1. A bírósági út és a bírósági eljárás igénybevétele
 - 2. Jogi tanácsadás és képviselő
 - 3. A meghallgatáshoz és a véleménynyilvánításhoz való jog
 - 4. Az indokolatlan késedelem elkerülése
 - 5. Az eljárás szervezése, gyermekbarát környezet és gyermekbarát nyelvezet
 - 6. A gyermekek vallomása / nyilatkozatai
- E. Gyermekbarát igazságszolgáltatás a bírósági eljárás után

V. Egyéb gyermekbarát intézkedések támogatása

VI. Ellenőrzés és értékelés

Az útmutató teljes szövege a munkafüzet végén megtalálható.

4.2 AZ ÚTMUTATÓHOZ KAPCSOLÓDÓ GYAKORLATOK

Jegyzet:

Jegyzet:

TOVÁBBI OLVASMÁNY – NEGYEDIK MODUL

A GYERMEKBARÁT IGAZSÁGSZOLGÁLTATÁSRÓL SZÓLÓ ÚTMUTATÓ SZÖVEGE

A szöveg további magyarázó szöveggel a következő linken keresztül magyarul, ingyenesen hozzáférhető:

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016804c0741>

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának iránymutatása a gyermekbarát igazságszolgáltatásról

(A Miniszteri Bizottság 2010. november 17-én, a miniszterek képviselőinek 1098. ülésén fogadta el)

Preambulum

A Miniszteri Bizottság,

figyelembe véve, hogy az Európa Tanács célja a tagállamok közötti nagyobb fokú egység elérése, különösen a jogi ügyekre vonatkozó közös szabályok elfogadásának előmozdítása révén;

figyelembe véve, hogy szükség van a gyermekek jogait védő és támogató, meglévő, kötelező erejű egyetemes és európai normák, köztük különösen az alábbiak hatékony végrehajtásának biztosítására:

- az Egyesült Nemzetek Szervezetének 1951. évi egyezménye a menekültek helyzetéről;
- 1966. évi nemzetközi egyezségokmány a polgári és politikai jogokról;
- 1966. évi nemzetközi egyezségokmány a gazdasági, szociális és kulturális jogokról;
- az Egyesült Nemzetek Szervezetének 1989. évi egyezménye a gyermek jogairól;
- az Egyesült Nemzetek Szervezetének 2006. évi egyezménye a fogyatékossgal élő személyek jogairól;
- egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről (1950., ETS 5. sz.) (a továbbiakban: EJE);
- európai egyezmény a gyermek jogainak gyakorlásáról (1996., ETS 160. sz.);
- a felülvizsgált Európai Szociális Charta (1996., ETS 163. sz.);
- az Európa Tanács egyezménye a gyermekekkel való kapcsolattartásról (2003., ETS 192. sz.);
- az Európa Tanács egyezménye a gyermekek szexuális kizsákmányolás és szexuális zaklatás elleni védelméről (2007, CETS 201. sz.);
- (felülvizsgált) európai egyezmény a gyermekek örökbefogadásáról (2008, CETS. 202. sz.);

figyelembe véve, hogy mint azt az EJEE garantálja, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatával összhangban, a személyek igazságszolgáltatáshoz és tisztességes tárgyaláshoz való joga – annak minden elemével (így különösen a tájékoztatáshoz, a meghallgatáshoz, a törvényes védelemhez és a képviselőhöz való joggal) együtt – egy demokratikus társadalomban elengedhetetlen, és ugyanúgy érvényes a gyermekekre is, tekintetbe véve azonban saját nézeteik kialakítására vonatkozó képességüket;

felidézve az Emberi Jogok Európai Bíróságának vonatkozó ítélkezési gyakorlatát, az Európa Tanács egyéb intézményeinek és szerveinek határozatait, jelentéseit vagy más dokumentumait, beleértve a Kínzás, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetések Megelőzésére Létrehozott Európai Bizottság (CPT) ajánlásait, valamint az Európa Tanács emberi jogi biztosának beszámolóit és véleményeit, továbbá az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének különböző ajánlásait;

tudomásul véve a Miniszteri Bizottságnak a gyermekek jogait illetően a tagállamok felé tett különböző ajánlásait, beleértve a menedékkérők őrizetével kapcsolatos intézkedésekről szóló Rec(2003)5. sz. ajánlást, a fiatalkori bűnözés kezelésének új módszereiről és a fiatalkorú bűnelkövetőkre vonatkozó igazságszolgáltatás szerepéről szóló Rec(2003)20. sz. ajánlást, a bentlakásos intézetekben élő gyermekek jogairól szóló Rec(2005)5. sz. ajánlást, az európai börtönszabályokról szóló Rec(2006)2. sz. ajánlást, a szankciók vagy intézkedések hatálya alatt álló fiatalkorú elkövetőkre vonatkozó európai szabályokról szóló CM/Rec(2008)11. sz. ajánlást és a gyermekek erőszakkal szembeni védelmét célzó integrált nemzeti stratégiákra vonatkozó politikai iránymutatásról szóló CM/Rec(2009)10. sz. ajánlást;

felidézve a gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló 2. számú határozatot, amelyet az Európai Igazságügy-miniszterek 28. Konferenciája fogadott el (Lanzarote, 2007. október);

figyelembe véve annak fontosságát, hogy a gyermekek jogait védjék az Egyesült Nemzetek Szervezetének jogi dokumentumai, úgymint:

- az Egyesült Nemzetek Szervezetének a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerére vonatkozó minimumszabályai („pekingi szabályok”, 1985.);
- az Egyesült Nemzetek Szervezetének a szabadságtól megfosztott fiatalkorúak védelmére vonatkozó szabályai („havannai szabályok”, 1990.);
- az Egyesült Nemzetek Szervezetének a fiatalkori bűnözés megelőzésére vonatkozó iránymutatása („rijádi iránymutatás”, 1990.);
- az Egyesült Nemzetek Szervezetének iránymutatása a bűncselekmények gyermekkorú áldozatait és szemtanúit érintő ügyekkel kapcsolatos igazságszolgáltatásról (ECOSOC Res 2005/20, 2005.);

- az Egyesült Nemzetek Szervezete Főtitkárának iránymutató feljegyzése: az ENSZ gyermekeket érintő igazságszolgáltatásra vonatkozó megközelítése (2008.);
- az Egyesült Nemzetek Szervezetének a gyermekek alternatív gondozásának megfelelő alkalmazásáról és feltételeiről szóló iránymutatása (2009.);
- az emberi jogok védelmét és előmozdítását célzó nemzeti intézmények jogállásának és működésének alapelvei („párizsi elvek”);

emlékeztetve arra, hogy szükség van a gyermekek jogait érintő meglévő, kötelező erejű normák hatékony végrehajtásának biztosítására, nem gátolva a tagállamokat abban, hogy szigorúbb előírásokat vagy kedvezőbb intézkedéseket vezessenek be, illetve alkalmazzanak;

utalva az Európa Tanács „Építsük Európát a gyermekekért, a gyermekekkel” elnevezésű programjára;

elismerve a tagállamok előrehaladását a gyermekbarát igazságszolgáltatás kiépítése terén;

figyelembe véve mindazonáltal az igazságszolgáltatási rendszerben a gyermekek előtt álló létező akadályokat, mint például, többek között, a nem létező, részleges vagy feltételhez kötött törvényi jogot az igazságszolgáltatáshoz való hozzáféréshez, az eljárások sokféleségét és összetettségét, a különböző alapokon nyugvó lehetséges diszkriminációt;

emlékeztetve annak szükségességére, hogy meg kell előzni, hogy az igazságszolgáltatási rendszerben a részvételükkel folyó vagy őket érintő eljárások során bekövetkezessen a gyermekek másodlagos viktimizációja;

felhívva a tagállamokat, hogy tárják fel a létező hiányosságokat és problémákat, és azonosítsák azokat a területeket, ahol a gyermekbarát igazságszolgáltatás elveit és gyakorlatát be lehetne vezetni;

tekintetbe véve azon gyermekek meglátásait és véleményét, akiknek kikérték a véleményét szerte az Európa Tanács tagállamaiban;

megállapítva, hogy az iránymutatás a jogban és a gyakorlatban meglévő hiányosságok gyakorlati orvoslásának meghatározásához történő hozzájárulást célozza;

elfogadja a következő iránymutatást annak érdekében, hogy az gyakorlati eszközként szolgáljon a tagállamok számára az igazságügyi és a nem igazságügyi rendszereiknek a gyermekek különleges jogaihoz, érdekeihez és szükségleteihez történő hozzáigazítása terén, továbbá felhívja a tagállamokat, hogy biztosítsák az iránymutatás széles körű terjesztését a gyermekek igazságszolgáltatás terén fennálló jogaiért felelős vagy ezzel kapcsolatban másképpen érintett minden hatóság körében.

I. Alkalmazási kör és cél

1. Az iránymutatás a bírósági eljárásokban, valamint ezek alternatíváiban részt vevő gyermek helyének és szerepének, véleményének, jogainak és szükségleteinek a kérdéseivel foglalkozik.
2. Az iránymutatás érvényes minden helyzetre, amelybe gyermekek bármely okból és bármilyen minőségben kerülhetnek, amikor kapcsolatba kerülnek bármely, a büntető-, polgári vagy közigazgatási jog végrehajtásában érintett illetékes szervvel és szolgálattal.
3. Az iránymutatás annak biztosítását célozza, hogy bármely ilyen eljárás során a gyermekek minden jogát – köztük a tájékoztatáshoz, a képviselethez, a részvételhez és a védelemhez való jogot – teljes mértékben tiszteletben tartásuk, a gyermek érettségi és értelmi szintjének, valamint az ügy körülményeinek megfelelő figyelembevételével. A gyermekek jogainak tiszteletben tartása nem veszélyeztetheti a többi érintett fél jogait.

II. Fogalommeghatározások

A gyermekbarát igazságszolgáltatásról szóló iránymutatás (a továbbiakban: iránymutatás) alkalmazásában:

- a. „gyermek”: minden 18 évesnél fiatalabb személy;
- b. „szülő”: a nemzeti jog szerint szülői felelősséggel bíró személy(ek). Amennyiben a szülő(k) nincs(enek) jelen vagy nem visel(nek) tovább szülői felelősséget, a szülő szerepét betöltheti gyám vagy kijelölt jogi képviselő;
- c. „gyermekbarát igazságszolgáltatás”: olyan igazságszolgáltatási rendszer, amely az elérhető legmagasabb szinten biztosítja a gyermekek jogainak tiszteletben tartását és hatékony érvényesítését, figyelembe véve az alábbiakban felsorolt elveket, megfelelően tekintetbe véve a gyermek érettségét, értelmi szintjét és az ügy körülményeit. Olyan igazságszolgáltatás, amely hozzáférhető, az életkornak megfelelő, gyors, gondos, a gyermekek jogaihoz és szükségleteihez igazodó és azokra koncentrál, tiszteletben tartja a gyermekek jogait, beleértve a tisztességes eljáráshoz való jogot, az eljárásban való részvétel és az eljárás megértésének jogát, a magánélet, a családi élet, az integritás és a méltóság tiszteletben tartásához fűződő jogot.

III. Alapvető elvek

1. Az iránymutatás a preambulumban hivatkozott dokumentumokban rögzített meglévő elveket, valamint az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlatát veszi alapul.
2. Ezeket az elveket a következő szakaszok továbbfejlesztik, és az iránymutatás minden fejezetére vonatkoznak.

A. Részvétel

1. Tiszteletben kell tartani minden gyermek tájékoztatáshoz való jogát, az igazságszolgáltatáshoz való megfelelő hozzáféréshez való jogát, valamint azon jogát, hogy a részvételével folyó vagy őt érintő eljárások során kikérjék a véleményét, illetve meghallgassák. Ebbe beletartozik a gyermekek véleményének megfelelő súllyal történő figyelembevétele, figyelemmel érettségükre és bármely természetű kommunikációs nehézségeikre annak érdekében, hogy ez a részvétel érdemi legyen.
2. A gyermekeket jogaik teljes körű jogosultjainak kell tekinteni és akként kell kezelni, továbbá oly módon kell feljogosítani őket valamennyi joguk gyakorlására, amely számításba veszi saját véleményük kialakítására vonatkozó képességüket, valamint az ügy körülményeit.

B. A gyermek legfőbb érdekei

1. A tagállamoknak garantálniuk kell a gyermekek azon jogának hatékony érvényesítését, hogy a részvételükkel folyó vagy őket érintő minden ügyben elsődleges szempont legyen a gyermekek mindenek felett álló érdekeinek figyelembe vétele.
2. A részt vevő vagy érintett gyermekek felmérése során:
 - a. megfelelő súlyt kell adni meglátásaiknak és véleményüknek;
 - b. mindenkor tiszteletben kell tartani a gyermek minden egyéb jogát, úgymint a méltósághoz, a szabadsághoz és az egyenlő bánásmódhoz való jogot;
 - c. minden érintett hatóságnak el kell fogadnia egy átfogó megközelítést azon célból, hogy minden szóban forgó érdeket megfelelően számításba vegyenek, beleértve a gyermek pszichológiai és fizikai jólétét, valamint jogi, szociális és gazdasági érdekeit.
3. Az azonos eljárásban vagy ügyben szereplő külön kell felmérni és egyensúlyba kell hozni, a gyermekek esetleg egymásnak ellentmondó érdekeinek összhangba hozása céljából.
4. Bár a végső döntés meghozatala az igazságügyi szervek feladata és felelőssége, a tagállamoknak, amennyiben szükséges, összehangolt erőfeszítéseket kell tenniük

multidiszciplináris megközelítések kialakítására azzal a céllal, hogy megtörténjék a gyermekek érdekeinek felmérése a részvételükkel folyó eljárások során.

C. Méltóság

1. A gyermekeket minden eljárás vagy ügy során gondosan, érzékenyen, tisztességesen és tisztelettel kell kezelni, különös figyelmet fordítva személyes helyzetükre, jólétükre és különleges szükségleteikre, valamint teljes mértékben tiszteletben tartva fizikai és pszichológiai integritásukat. Bármilyen módon kerüljenek kapcsolatba bírósági vagy bíróságon kívüli eljárásokkal vagy más beavatkozásokkal, biztosítani kell számukra ezt a bánásmódot, tekintet nélkül jogállásukra és minőségükre bármely eljárásban vagy ügyben.
2. A gyermekek nem vethetők alá kínzásnak, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek.

D. Védelem a diszkriminációval szemben

1. A gyermekek jogait nemem, fajon, bőrszínen vagy etnikai háttéren, életkoron, nyelven, valláson, politikai vagy egyéb véleményen, nemzeti vagy társadalmi származáson, társadalmi-gazdasági háttéren, a szülő(k) helyzetén, nemzeti kisebbséghez fűződő kapcsolaton, vagyonon, születésen, szexuális irányultságon, nemi identitáson vagy egyéb helyzeten alapuló megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.
2. A különösen sérülékeny gyermekek, úgymint a migráns, menekült vagy menedékkérő, kísérő nélküli, fogyatékossgal élő, hajléktalan és utcán élő, roma, továbbá intézetben élő gyermekek esetében szükség lehet különleges védelemre és segítségre.

E. Jogállamiság

1. A jogállamiság elvét éppúgy teljes körűen kell alkalmazni a gyermekekre, mint a felnőttekre.
2. A jogszerű eljárás elemeit, úgymint a törvényesség és az arányosság elvét, az ártatlanság védelmét, a tisztességes tárgyaláshoz való jogot, a jogi tanácsadáshoz való jogot, a bírósághoz való jogot és a fellebbezés jogát garantálni kell mind a gyermekek, mind a felnőttek számára, azok nem korlátozhatók, illetve nem tagadhatók meg a gyermek legfőbb érdeke felett álló érdekeire való hivatkozással. Ez minden bírósági, bíróságon kívüli és közigazgatási eljárásra érvényes.

3. A gyermekek számára biztosítani kell a megfelelő, független és hatékony panaszkezelési mechanizmusokhoz való hozzáférés jogát.

IV. Gyermekbarát igazságszolgáltatás a bírósági eljárás előtt, alatt és után

A. A gyermekbarát igazságszolgáltatás általános elemei

1. Tájékoztatás és tanácsadás

1. Az igazságszolgáltatás rendszerével vagy más illetékes hatóságokkal (pl. rendőrség, bevándorlási, oktatási, szociális vagy egészségügyi szolgálatok) való első érintkezésükkor és végig az eljárás folyamán a gyermekeket és szüleiket haladéktalanul és megfelelő módon tájékoztatni kell egyebek között:
 - a. a jogaikról, különös tekintettel a gyermekeket azon bírósági és bíróságon kívüli eljárásokban megillető különleges jogokra, amelyekben érintettek vagy érintettek lehetnek, valamint a jogukat ért esetleges sérelmek orvoslására igénybe vehető eszközökről, beleértve a bírósági vagy bíróságon kívüli eljárás igénybevételének vagy más beavatkozásnak a lehetőségét. Ide tartozhat az eljárás várható időtartamára, valamint a fellebbezés és a független panaszkezelési mechanizmusok igénybevételének lehetőségére vonatkozó tájékoztatás;
 - b. igazságszolgáltatás rendszeréről és az érintett eljárásokról, tekintettel a gyermek eljárásbeli helyére és szerepére, valamint a különböző eljárási lépésekről;
 - c. a bírósági vagy a bíróságon kívüli eljárásban való részvétel során a gyermeket támogató meglévő mechanizmusokról;
 - d. egy adott peres vagy nem peres eljárás megfelelőségéről és lehetséges következményeiről;
 - e. adott esetben a díjakról vagy panaszaiuk nyomon követéséről;
 - f. a bírósági eljárás és más lényeges események, így például meghallgatások időpontjáról és helyszínéről, ha a gyermek személyesen érintett;
 - g. az eljárás vagy a beavatkozás általános előrehaladásáról és kimeneteléről;
 - h. a rendelkezésre álló védő intézkedésekről;
 - i. a gyermeket érintő döntések felülvizsgálatát szolgáló meglévő mechanizmusokról;
 - j. bírósági, alternatív polgári vagy egyéb eljárás keretében az elkövetőtől vagy az államtól jóvátétel követelésére nyitva álló lehetőségekről;
 - k. a rendelkezésre álló (egészségügyi, pszichológiai, szociális, tolmácsolási és fordítási, illetve egyéb) szolgáltatásokról vagy támogatást nyújtó szervezetekről, valamint az

ezekhez, illetve adott esetben a rendkívüli pénzügyi támogatáshoz való hozzáférés módjáról;

- I. a gyermek legfőbb érdekeit a lehető legnagyobb mértékben védő speciális rendelkezésekről abban az esetben, ha a gyermek lakóhelye egy másik államban van.
2. A tájékoztatásnak és a tanácsadásnak a gyermek életkorának és érettségének megfelelően, az általa értett nyelven, a nemi és kulturális sajátosságok figyelembevételével kell történnie.
3. Szabály szerint a gyermeket és a szülőt vagy a jogi képviselőt közvetlenül kell tájékoztatni. A szülőnek adott tájékoztatás nem helyettesítheti a gyermeknek adott tájékoztatást.
4. A vonatkozó jogi információkat tartalmazó gyermekbarát anyagokat hozzáférhetővé kell tenni és széles körben terjeszteni kell, valamint speciális információs szolgáltatásokat (pl. speciális weboldalak, segélyvonalak) kell kialakítani a gyermekek számára.
5. A gyermekkel szembeni vádokról a vádemelést követően haladéktalanul és közvetlenül tájékoztatást kell adni. Mind a gyermeket, mind a szülőt oly módon kell erről tájékoztatni, hogy a vádat annak lehetséges következményeivel együtt pontosan megértsék.

2. A magánélet és a családi élet védelme

6. A bírósági vagy bíróságon kívüli eljárásban vagy más beavatkozásban érintett gyermek magánéletét és személyes adatait a nemzeti joggal összhangban védeni kell. Ez rendszerint azt foglalja magában, hogy – különösen a médiában – semmilyen olyan információt vagy személyes adatot nem szabad közzétenni vagy nyilvánosságra hozni, amelyből közvetlenül vagy közvetve megállapítható a gyermek személyazonossága, ideértve a képi ábrázolást, a gyermekről vagy a családjáról szóló részletes leírásokat, neveket és lakcímeket, hang- és videofelvételeket stb.
7. A tagállamoknak jogalkotási intézkedésekkel vagy a média önszabályozásának figyelemmel kísérésével meg kell akadályozniuk, hogy a média megsértse a 6. pontban foglalt, a magánülethez való jogokat.
8. A tagállamoknak korlátozniuk kell a gyermekek személyes és különleges adatait tartalmazó nyilvántartásokhoz és dokumentumokhoz való hozzáférést, különösen a gyermekeket érintő eljárások során. Ha továbbítani kell a személyes és különleges adatokat, az erre vonatkozó szabályozást a tagállamoknak a gyermek legfőbb érdekét szem előtt tartva, az adatvédelmi jogszabályokkal összhangban kell meghatározniuk.
9. Ha a bírósági vagy bíróságon kívüli eljárásban vagy egyéb beavatkozás során egy gyermeket meghallgatnak vagy vallomást tesz, szükség esetén erre lehetőleg zárt ülésen kell sort

keríteni. Szabály szerint csak a közvetlenül érintettek lehetnek jelen, feltéve, hogy nem akadályozzák a gyermeket vallomása megtételében.

10. A gyermekekkel foglalkozó szakembereknek be kell tartaniuk a szigorú titoktartási szabályokat, feltéve, hogy ez nem jár a gyermek sérülésének kockázatával.

3. Biztonság (különleges megelőző intézkedések)

11. Minden bírósági és bíróságon kívüli eljárás vagy egyéb beavatkozás során védeni kell a gyermekeket attól, hogy sérüljenek, így különösen védeni kell őket a megfélemlítéssel, a megtorlással és a másodlagos viktimizációval szemben.
12. Annak érdekében, hogy a gyermekekkel végzett munkára való alkalmasságuk biztosított legyen, amennyiben szükséges, a gyermekekkel foglalkozó szakembereket – a bírói függetlenség sérelme nélkül – a nemzeti jognak megfelelően rendszeresen ellenőrzésnek kell alávetni.
13. Különleges óvintézkedéseket kell alkalmazni azon gyermekekkel kapcsolatban, akik esetében a feltételezett.

4. A szakemberek képzése

14. A különböző korcsoportokba tartozó gyermekek jogaira és szükségleteire, valamint a gyermekekhez igazított eljárásokra vonatkozóan minden, gyermekekkel foglalkozó szakember számára biztosítani kell a szükséges interdiszciplináris képzést.
15. A gyermekekkel közvetlen kapcsolatban álló szakembereket a gyermekek korának és fejlettségi szintjének megfelelő kommunikációra, valamint a különösen sérülékeny gyermekekkel való kommunikációra is ki kell képezni.

5. Multidiszciplináris megközelítés

16. A gyermekek családi és magánélethez való jogának teljes tiszteletben tartása mellett szoros együttműködésre kell ösztönözni a különböző szakembereket annak érdekében, hogy átfogó képet alkothassanak a gyerekekről, valamint jogi, pszichológiai, szociális, érzelmi, fizikai és kognitív képességeire vonatkozó helyzetét felmérjék.
17. A gyermekeket érintő vagy a részvételükkel folyó eljárások vagy beavatkozások során gyermekekkel foglalkozó szakemberek (pl. jogászok, pszichológusok, orvosok, rendőrök, bevándorlási tisztviselők, szociális munkások, mediátorok) számára közös értékelési

keretrendszer kell létrehozni, amely a döntéshozók számára biztosítja a szükséges támogatást, lehetővé téve a gyermekek érdekeinek a legnagyobb mértékű figyelembevételét a konkrét esetekben.

18. A multidiszciplináris megközelítés végrehajtása során is tiszteletben kell tartania a szakmai titoktartási szabályokat.

6. Szabadságelvonás

19. A gyermekekkel szemben csak végső eszközként és a legrövidebb szükséges ideig lehet alkalmazni a szabadságelvonás főszabály szerint valamennyi formáját.
20. A szabadságelvonás során a gyermekeket el kell különíteni a felnőtt korúaktól. Gyermekeket csak kivételes okból és csak akkor lehet felnőtt korúakkal együtt fogva tartani, ha ez a gyermek legfőbb érdekét szolgálja. A gyermekeket mindig a szükségleteiknek megfelelő körülmények között kell fogva tartani.
21. Figyelembe véve a szabadságuktól megfosztott gyermekek sérülékenységét, a családi kapcsolatok és a társadalomba való újrabeilleszkedés elősegítésének fontosságát, az illetékes hatóságoknak biztosítaniuk kell a gyermekek jogainak tiszteletben tartását, és aktívan támogatniuk kell azok érvényesülését az egyetemes és az európai dokumentumokban rögzítetteknek megfelelően. Egyéb jogok mellett a gyermekek számára különösen biztosítani kell a jogot a következőkhöz:
 - a) a szülőkkel, családdal, barátokkal való rendszeres és tartalmas kapcsolat fenntartása látogatás és levelezés útján, kivéve, ha ezek korlátozása szükséges az igazságszolgáltatás és a gyermek érdekében. E jog korlátozása soha nem alkalmazható büntetésként;
 - b) a megfelelő oktatásban, pályaválasztási tanácsadásban és szakképzésben, egészségügyi ellátásban való részvétel, a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadsága, a szabadidős tevékenységekhez való hozzáférés, beleértve a testnevelést és a sportot;
 - c) hozzáférés az olyan programokhoz, amelyek a gyermekeket előre felkészítik a közösségbe való visszatérésre, teljes figyelmet fordítva érzelmi és fizikai szükségleteikre, családi kapcsolataikra, lakhatási, oktatási, foglalkoztatási lehetőségeikre és társadalmi-gazdasági helyzetükre.
22. A kísérő nélküli kiskorúak – ideértve a menedékkérőket – és a családjuktól elszakított gyermekek esetében a szabadságelvonást soha nem indokolhatja kizárólag a tartózkodási jog hiánya, illetve soha nem alapulhat kizárólag azon.

B. Gyermekbarát igazságszolgáltatás abírósi eljárás előtt

23. A büntetőjogi felelősség alsó korhatára nem lehet túl alacsony, és azt törvényben kell meghatározni.
24. Amennyiben azok szolgálják leginkább a gyermek legfőbb érdekét érdekeit, ösztönözni kell a bírósági eljárás alternatíváinak, így a közvetítésnek (mediáció), a bírósági útról való elterelésnek (diverzió), valamint az alternatív vitarendezési módoknak az alkalmazását. Az ilyen alternatív megoldások előzetes igénybe vétele nem használható a gyermek igazságszolgáltatáshoz való.
25. A gyermeket részletesen tájékoztatni kell a bírósági eljárás vagy a bíróságon kívüli alternatívák igénybevételének lehetőségéről, illetve meg kell beszélni vele e lehetőségeket. A tájékoztatásnak a választási lehetőségek lehetséges következményeire is ki kell terjednie. A megfelelő jogi és más jellegű információ alapján választási lehetőséget kell biztosítani a bírósági eljárás vagy, amennyiben van ilyen, annak amennyiben vannak ilyenek, annak alternatívái között között. A gyermekek számára biztosítani kell a lehetőséget, hogy jogi tanácsot vagy más jellegű segítséget kapjanak annak eldöntéséhez, hogy a javasolt lehetőségek közül melyik a megfelelő és célszerű számukra. A döntés meghozatalánál figyelembe kell venni a gyermek véleményét.
26. A bírósági eljárás alternatíváinak azonos szintű jogi garanciákat kell biztosítaniuk. A gyermekek jogainak figyelembevételét az iránymutatásban és a gyermekek jogaira vonatkozó valamennyi jogi dokumentumban foglaltaknak megfelelően azonos módon garantálni kell a bírósági és az azon kívüli eljárások során.

C. A gyermekek és a rendőrség

27. A rendőrségnek tiszteletben kell tartania a gyermekek személyiségi jogait és méltóságát, figyelembe kell vennie védtelenségüket, azaz tekintettel kell lennie korukra és érettségükre, illetve azon gyermekek különleges szükségleteire, akik testi vagy szellemi fogyatékossgal élnek vagy kommunikációs nehézségekkel küzdenek.
28. Ha a rendőrség letartóztat egy gyermeket, őt a korának és értelmi szintjének megfelelő módon és nyelvezettel kell tájékoztatni az őrizetbe vétel okairól. Biztosítani kell számára, hogy ügyvédhez jusson, illetve hogy lehetősége legyen a szüleivel vagy a gyermek bizalmát élvező személlyel való kapcsolatfelvételtre.

29. Amennyiben nem állnak fenn kivételes körülmények, a szülő(ke)t tájékoztatni kell a gyermek rendőrőrsön tartózkodásáról, őrizetbe vételének részletes okairól, és fel kell kérni a szülő(ke)t, hogy jöjjön/jöjjenek a rendőrőrsre.
30. Az őrizetbe vett gyermeknek nem szabad a bűnözői magatartásra vonatkozó kérdéseket feltenni, illetve nem szabad tőle ilyen irányú érintettségre vonatkozó bármilyen nyilatkozatot kérni vagy ilyen nyilatkozatot vele aláírni, kivéve ügyvéd vagy az egyik szülő vagy, amennyiben a szülők nem elérhetők, a gyermek bizalmát élvező személy jelenlétében. A szülőt, illetve a gyermek bizalmát élvező személyt ki lehet zárni, ha a bűnözői magatartásban való részvétellel gyanúsítható, vagy ha viselkedése akadályozza az igazságszolgáltatást.
31. A rendőrségnek a lehetőségekhez mérten biztosítani kell, hogy a fogva tartás során a gyermekek legyenek elkülönítve a felnőtt korúaktól.
32. A hatóságoknak biztosítaniuk kell, hogy a gyermekeket biztonságos és szükségleteiknek megfelelő körülmények között tartsák rendőrségi őrizetben.
33. A tagállamokban az ügyészeknek – amennyiben erre megbízatásuk kiterjed – biztosítaniuk kell a gyermekbarát megközelítés érvényesülését az egész nyomozati szakaszban.

D. Gyermekbarát igazságszolgáltatás a bírósági eljárás alatt

1. A bírósági út és a bírósági eljárás igénybevétele

34. A gyermekek mint jogok alanyai számára biztosítani kell, hogy igénybe vehessenek jogi eszközöket annak érdekében, hogy jogukat ténylegesen gyakorolhassák, vagy eredményesen felléphessenek azok sérelme esetén. A hazai jognak adott esetben meg kell könnyítenie a jogukat megfelelően megértő gyermekek számára a bírósági út és a jogi eszközök igénybevételét e jogok védelme érdekében, megfelelően nyújtott jogi tanácsadás alapján.
35. A bírósági út igénybevételének akadályait (pl. eljárási költségek vagy a jogi tanácsadás hiánya) meg kell szüntetni.
36. Egyes, gyermekek sérelmére elkövetett különleges bűncselekmények esetén vagy egyes polgári jogi vagy családjogi vonatkozásokkal összefüggésben, adott esetben, a gyermek nagykorúvá válását követő időszakra biztosítani kell a bírósági úthoz való hozzáférést. A tagállamokat ezért ösztönözni kell korlátozó szabályaik felülvizsgálatára.

2. Jogi tanácsadás és képviselet

37. A gyermekek számára biztosítani kell, hogy saját nevükben saját jogi tanácsadásra és képviseletre legyenek jogosultak azon eljárásokban, ahol a gyermek és a szülők vagy más érintett felek között érdekellentét áll vagy állhat fenn.
38. A gyermekek számára a felnőtt korúakéval megegyező vagy annál kedvezőbb feltételek mellett kell biztosítani az ingyenes jogi segítségnyújtás lehetőségét.
39. Egy gyermeket képviselő ügyvédnek képzettnek és járatosnak kell lennie a gyermekek jogai terén és a vonatkozó kérdésekben, folyamatos és mélyreható képzést kell kapnia, és képesnek kell lennie a gyermekekkel való, az ő értelmi szintjüknek megfelelő kommunikációra.
40. A gyermeket saját jogokkal rendelkező, teljesen önálló ügyfélnek kell tekinteni, és a gyermeket képviselő ügyvédnek a gyermek véleményét kell közvetítenie.
41. Az ügyvédnek meg kell adnia a gyermek számára minden szükséges információt és magyarázatot a gyermek véleményének és/vagy vélekedésének lehetséges következményeivel kapcsolatban.
42. Azokban az esetekben, ahol szülő és gyermek között érdekellentét van, az illetékes hatóságoknak ügygondnokot vagy egyéb független képviselőt kell kijelölniük a gyermek véleményének és érdekeinek képviseletére.
43. Biztosítani kell a megfelelő képviseletet és a szülőktől független képviselethez való jogot, különösen olyan eljárások esetében, ahol szülő, családtag vagy gondviselő a feltételezett elkövető.

3. A meghallgatáshoz és a véleménynyilvánításhoz való jog

44. A bírának tiszteletben kell tartaniuk a gyermek meghallgatáshoz való jogát minden őt érintő ügyben vagy legalább azokban az esetekben, amikor úgy ítélik, hogy a szóban forgó ügyet megfelelően megérti. Az e célból alkalmazott eszközöket a gyermek értelmi szintjéhez és kommunikációs képességéhez kell igazítani, és figyelembe kell venni az ügy körülményeit. A gyermekkel meg kell beszélni, hogy a meghallgatásnak milyen módját szeretné választani.
45. A gyermek meglátásait és véleményét kellő súllyal, korának és érettségének megfelelően értékelni kell.
46. A meghallgatáshoz való jog a gyermeknek joga és nem kötelessége.
47. A gyermek meghallgatásától nem lehet eltekinteni kizárólag az életkora miatt. Ha a gyermek kezdeményezi, hogy az őt érintő ügyben meghallgassák, a bíró nem utasíthatja el a

meghallgatását, kivéve, ha a gyermek legfőbb érdeke úgy kívánják, és meg kell hallgatnia a gyermek meglátásait és véleményét az ügy őt érintő kérdéseiről.

48. A gyermeknek minden szükséges információt meg kell adni arról, hogy miként élhet hatékonyan a meghallgatáshoz való jogával. Azt is el kell azonban magyarázni számára, hogy a meghallgatásra és véleménye figyelembevételére vonatkozó joga nem feltétlenül befolyásolja a végső döntést.
49. A gyermekeket érintő ítéleteket és bírósági végzéseket kellően meg kell indokolni és a gyermek számára érthető nyelvezettel el kell magyarázni, különösen azokat a határozatokat, ahol nem vették figyelembe a gyermek meglátásait és véleményét.

4. Az indokolatlan késedelem elkerülése

50. A jogállamiság tiszteletben tartása mellett valamennyi, gyermeket érintő eljárásban a sürgősség elvét kell alkalmazni, hogy az védje a gyermek legfőbb érdekét, és az ügy a lehető leggyorsabban megoldódjék.
51. A családi kapcsolatokra vonatkozó hátrányos következmények elkerülése érdekében családjogi ügyekben (pl. származás, szülői felügyelet, kiskorú jogellenes elvitele) a bíróságnak kivételes igyekezetet kell tanúsítania.
52. Ha szükséges, az igazságügyi szervek megfontolják ideiglenes határozat vagy előzetes ítélet meghozatalát, amelyet határozott időtartamig figyelemmel kell kísérni, hogy aztán később felülvizsgálják.
53. A jogszabályokkal összhangban a hatóságok számára lehetőséget kell biztosítani olyan határozatok meghozatalára, amelyek azonnal végrehajthatók abban az esetben, ha ez szolgálja a gyermek legfőbb érdekét álló érdekeit.

5. Az eljárás szervezése, gyermekbarát környezet és gyermekbarát nyelvezet

54. Az eljárások során a gyermekekkel életkoruk, speciális szükségleteik, érettségük és értelmi szintjük figyelembevételével, lehetséges kommunikációs nehézségeiket is szem előtt tartva kell bánni. A gyermekeket érintő ügyeket megfélemlítéstől mentes, a gyermek iránt érzékeny környezetben kell kezelni.
55. Az eljárás kezdete előtt a gyermekekkel meg kell ismertetni a bíróság vagy más létesítmény a bíróság vagy más épületek berendezését elrendezését és a részt vevő tisztviselők személyét és szerepét.
56. A gyermek életkorának és értelmi fejlettségének megfelelő nyelvezetet kell használni.

57. Amikor a bírósági vagy bíróságon kívüli eljárás vagy egyéb beavatkozás során a gyermekek meghallgatására kerül sor, a bírónak, illetve más szakembernek tisztelettel és érzékenységgel kell kapcsolatba lépnie a gyermekkel.
58. A gyermek számára lehetővé kell tenni, hogy szülei vagy adott esetben egy általa választott személy elkísérjék, kivéve, ha az érintett személy vonatkozásában ezzel ellentétes értelmű indokolt határozat születik.
59. Az olyan meghallgatási módszereket, mint a video- és hangfelvétel vagy a tárgyalás előtti zárt meghallgatás, elfogadható vallomásként kell felhasználni, illetve annak kell tekinteni.
60. A gyermeket, amennyire csak lehet, óvni kell az olyan képekkel és információkkal szemben, amelyek ártalmasak lehetnek a jólétére. A bírónak ki kell kérnie más szakemberek, például pszichológusok, szociális munkások véleményét, mielőtt a gyermek elé tárná azokat a képeket, információkat, amelyek ártalmasak lehetnek számára.
61. A gyermekek részvételével zajló bírósági tárgyalást a gyermek tempójához és koncentrációs képességéhez kell igazítani: rendszeresen szünetet kell tartani, és a meghallgatások nem tarthatnak túl sokáig. Annak elősegítése érdekében, hogy a részt vevő gyermekek kognitív képességeiknek legmegfelelőbbben értsék a tárgyalást, valamint érzelmi stabilitásuk támogatása céljából a minimálisra kell csökkenteni a zavaró és figyelemelterelő tényezőket a bírósági tárgyalás alatt.
62. Amennyire indokolt és lehetséges, a meghallgatásnak helyet adó, valamint a váróhelyiségekben gyermekbarát környezetet kell biztosítani.
63. Amennyire lehetséges, a törvénnyel összeütközésbe került gyermekek számára szakértő bíróságokat (vagy bírói tanácsokat), szakeljáráásokat és szakintézményeket kell kialakítani. Ez jelentheti azt is, hogy a rendőrségen, az igazságszolgáltatási rendszeren, a bírósági rendszeren és az ügyészségen belül hoznak létre szakosított egységeket.

6. A gyermekek vallomása / nyilatkozatai

64. A gyermekek meghallgatását és nyilatkozataik összegyűjtését, amennyiben erre mód van, képzett szakembereknek kell elvégezniük. Minden erőfeszítést meg kell tenni annak érdekében, hogy a gyermek a legkedvezőbb környezetben és a legmegfelelőbb körülmények között tudjon vallomást tenni, tekintettel életkorára, érettségére, értelmi szintjére és lehetséges kommunikációs nehézségeire.
65. Bátorítani kell a gyermekkorú áldozat vagy tanú audiovizuális nyilatkozatait, tiszteletben tartva a többi fél azon jogát, hogy annak tartalmát vitathassa.

66. Ha egynél több meghallgatásra van szükség, azokat lehetőleg ugyanaz a személy végezze, hogy a gyermek legfőbb érdeke tekintetében biztosított legyen a megközelítés koherenciája.
67. A meghallgatások számát a lehető legkevesebbre kell csökkenteni, és azok hosszát a gyermek életkorához és koncentrációs képességéhez kell igazítani.
68. Amennyire csak lehet, a gyermekkorú áldozat vagy tanú közvetlen kapcsolatát, szembesítését, interakcióját a feltételezett elkövetővel el kell kerülni, kivéve ha azt a gyermek kifejezetten kéri.
69. Büntetőügyekben biztosítani kell a gyermek számára, hogy vallomáskor a feltételezett elkövető ne legyen jelen.
70. A vallomásra vonatkozó kevésbé szigorú szabályok, mint például az eskü vagy más hasonló nyilatkozat követelményének hiánya vagy egyéb gyermekbarát eljárási intézkedések önmagukban nem csökkenthetik a gyermek vallomásának értékét.
71. A meghallgatásokra vonatkozó előírásokat, amelyek figyelembe veszik a gyermek fejlődésének különböző szintjeit, úgy kell kialakítani és végrehajtani, hogy azok alátámasszák a gyermek vallomásának érvényességét. A megbízhatóság növelése érdekében el kell kerülni a sugalmazó kérdéseket.
72. A gyermek legfőbb érdekeire és jólétére való tekintettel lehetővé kell tenni a bírák számára, hogy elengedhessék a gyermeknek a vallomástételt.
73. A gyermek nyilatkozatait és vallomását nem szabad érvénytelennek vagy megbízhatatlannak tekinteni kizárólag a gyermek életkora miatt.
74. Vizsgálni kell annak lehetőségét, hogy a gyermekkorú áldozat és tanú speciálisan kialakított, gyermekbarát létesítményben és gyermekbarát környezetben tehesen nyilatkozatot.

E. Gyermekbarát igazságszolgáltatás a bírósági eljárás után

75. A gyermek ügyvédjének, az ügygondnoknak vagy más jogi képviselőjének a gyermek értelmi szintjének megfelelő nyelvezettel el kell mondania és meg kell magyaráznia a gyermeknek az adott határozatot vagy ítéletet, és tájékoztatnia kell arról, hogy milyen intézkedéseket – például fellebbezés vagy független panaszkezelési mechanizmusok – lehet megtenni.
76. A nemzeti hatóságoknak minden szükséges lépést meg kell tenniük annak érdekében, hogy elősegítsék a gyermekre vonatkozó, illetve őt érintő bírósági határozatok késedelem nélküli végrehajtását.
77. Amennyiben egy határozatot nem hajtottak végre, a gyermeket, lehetőleg ügyvédje, az ügygondnok vagy jogi képviselője útján, tájékoztatni kell a rendelkezésre álló jogi eszközökről, így a bíróságon kívüli mechanizmusokról vagy az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférésről.

78. Az ítélet végrehajtásának kikényszerítése a legvégső megoldás kell legyen családjogi esetekben, ha az ügyben gyermekek is érintettek.
79. A rendkívül konfliktusos eljárásokban született ítélet után a szakszolgálatoknak, lehetőleg ingyenesen, iránymutatást és támogatást kell nyújtaniuk a gyermeknek és családjának.
80. Különleges egészségügyi szolgáltatást, megfelelő szociális és terápiás intervenciók programokat vagy eszközöket kell biztosítani a hanyagság, az erőszak, a bántalmazás és más bűncselekmények áldozatainak, lehetőleg ingyenesen, és e szolgáltatások elérhetőségéről haladéktalanul, megfelelő módon tájékoztatni kell a gyermekeket és gondviselőiket.
81. A gyermek ügyvédjének, ügygondnokának vagy jogi képviselőjének meghatalmazással kell rendelkeznie minden szükséges lépés megtételére annak érdekében, hogy kártérítést követeljen az olyan büntetőeljárás során vagy után keletkezett károkért, amelyben a gyermek volt az áldozat. Adott esetben az állam is fedezheti a költségeket, amelyeket ezt követően behajthat az elkövetőn.
82. A törvénnyel összeütközésbe kerülő gyermekeket érintő intézkedéseknek és szankcióknak minden esetben építő jellegű és személyre szabott választ kell nyújtaniuk az elkövetett cselekményekre, szem előtt tartva az arányosság elvét, a gyermek életkorát, testi és szellemi állapotát, fejlődését és az eset körülményeit. Biztosítani kell jogot az oktatáshoz, a szakmai képzéshez, a foglalkoztatáshoz, a rehabilitációhoz és az újrabeilleszkedéshez.
83. A társadalomba való újrabeilleszkedés elősegítése érdekében, a nemzeti joggal összhangban, a bűnügyi nyilvántartás gyermekekre vonatkozó adatai a nagykorúság elérését követően sem tehetők közzé az igazságszolgáltatási rendszeren kívül. Kivételesen azonban az ilyen információk közzététele is megengedett súlyos bűncselekmények esetén, többek között közbiztonsági okokból vagy ha gyermekekkel való munkáról van szó.

V. Egyéb gyermekbarát intézkedések támogatása

A tagállamokat ösztönözni kell a következőkre:

- a) a gyermekbarát igazságszolgáltatás minden aspektusára vonatkozó kutatás támogatása, beleértve a gyermekek iránt érzékeny kikérkérdezési technikákat és az ilyen technikákról szóló információk és e technikák oktatásának terjesztését;

- b) a tapasztalatcsere és az együttműködés nemzetközi előmozdítása a gyermekbarát igazságszolgáltatás területén;
- c) a releváns jogi dokumentumok gyermekbarát változatai közzétételének és lehető legszélesebb körű elterjesztésének támogatása;
- d) a gyermekek jogaival foglalkozó, lehetőleg ügyvédi kamarákhoz, jóléti szolgáltatásokhoz, (gyermekjogi) ombudsmanokhoz, nem kormányzati szervezetekhez stb. kapcsolódó tájékoztató irodák felállítása, fenntartása és adott esetben megerősítése;
- e) a gyermekek bírósághoz és panaszkezelési mechanizmusokhoz való hozzáféréseinek megkönnyítése, valamint a nem kormányzati szervezetek, illetve más, független szervek vagy intézmények, így például a (gyermekjogi) ombudsmanok szerepének további elismerése és megkönnyítése a gyermekek bírósághoz és független panaszkezelési mechanizmusokhoz való hatékony hozzáféréseinek támogatása terén, mind nemzeti, mind nemzetközi szinten;
- f) gyermekekkel kapcsolatos ügyekre szakosodott bírák és ügyvédek rendszere létrehozásának megfontolása, és az olyan bíróságok további fejlesztése, ahol mind jogi, mind szociális intézkedések meghozására lehetőség van a gyermekek és családjuk érdekében;
- g) az igazság keresését és a jogok védelmét szolgáló egyetemes és európai emberi jogi és gyermekjogi védelmi mechanizmusok gyermekek vagy az érdekükben eljáró személyek által történő használatának fejlesztése és támogatása, amennyiben hazai jogi eszközök nem léteznek, vagy már kimerítették azokat;
- h) az emberi jogok, valamint azon belül a gyermeki jogok beépítése az iskolai tananyagba és a gyermekekkel dolgozó szakemberek képzésébe kötelező elemként;
- i) a szülők gyermekjogokkal kapcsolatos ismereteinek növelését célzó rendszerek fejlesztése és támogatása;
- j) gyermekbarát, több ügynökség részvételével működő és interdiszciplináris központok felállítására a gyermekkorú áldozatok és tanúk számára, ahol a gyermekek igazságügyi célból meghallgathatók és orvosi vizsgálatnak vethetők alá, valamint állapotuk minden részletre kiterjedően felmérhető, továbbá a megfelelő szakemberektől megkaphatnak minden fontos terápiás szolgáltatást;
- k) specializált, hozzáférhető támogató és tájékoztató szolgáltatások kiépítése; így például online tanácsadás, segélyvonalak és helyi közösségi szolgáltatások díjmentes igénybevétele;
- l) annak biztosítása, hogy minden, az igazságszolgáltatási rendszerben munkája során gyermekekkel kapcsolatba kerülő szakember megfelelő támogatásban és képzésben,

valamint gyakorlati útmutatásban részesüljön a gyermekjogok megfelelő biztosításának és végrehajtásának érdekében, különösen a gyermekek legfőbb érdekének felmérése érdekeinek felmérése során a gyermekek részvételével folyó vagy őket érintő eljárások összes típusában.

VI. Ellenőrzés és értékelés

A tagállamokat ösztönözni kell a következőkre is:

- a) a hazai jogszabályok, szakpolitikák és gyakorlatok felülvizsgálata az ezen iránymutatás végrehajtásához szükséges reformok biztosítása érdekében;
- b) az Európa Tanács gyermekjogokra vonatkozó releváns egyezményeinek mihamarabbi ratifikációja, ha ez még nem történt meg;
- c) a gyermekbarát igazságszolgáltatáson belüli munkamódszereik rendszeres felülvizsgálata és kiértékelése;
- d) szükség szerint egy vagy több független mechanizmusból álló, az ezen iránymutatás végrehajtásának előmozdítását és figyelemmel kísérését célzó keretrendszer létrehozása vagy fenntartása, igazságügyi és közigazgatási rendszereikkel összhangban;
- e) annak biztosítása, hogy a civil társadalom, különösen a gyermekek jogainak támogatását és védelmét célzó szervezetek, intézmények és szervek teljes mértékben részt vegyenek a figyelemmelkísérési és az ellenőrzés folyamatában.